

In memoriam:

Manfried Leonhard Georg Dietrich

6. XI 1935 – 2. X 2024

Igavikku on lahkunud Tartu Ülikooli usuteaduse audoktor, Münsteri Ülikooli ugaritoloogia professor, Lähis-Ida vanade keelte ja kultuuride ning võrdleva religiooniteaduse eriteadlane, maailmamainega Manfried Leonhard Georg Dietrich.

Manfried Dietrich sündis Lõuna-Hiinas Yunnani provintsis Yuanyangis misjonäri perekonnas. 1949. aastal pöördus nende pere tagasi Saksamaale. Aastatel 1954–1958 õppis Dietrich Tübingeni Ülikoolis teoloogiat ja semistikat ning promoveerus 1958. aastal väitekirjaga „Untersuchungen zum mandäischen Wortschatz“. Seejärel õppis ta Oxfordi Ülikoolis keskaja heebrea kõnekeelt. Tema habilitatsioon toimus 1969. aastal Hamburgi Ülikoolis teemal „Die Aramäer Südbabyloniens in der Sargonidenzeit (700–648 v. Chr).“

1963. aastal siirdus Manfried Dietrich Münsterisse, kus ta jätkas aktiivset tegevust teadlase ja õppejõuna põhiliselt Münsteri Ülikoolis. Ta asutas seal Ugariti linna ajalugu ja tekste uuriva instituudi (Ugarit-Forschungstelle), mida juhatas mitu aastakümnet. 1974. aastal nimetati ta ugaritoloogia professoriks. Lisaks oli professor Dietrich aastail 1991–1995 Münsteri Ülikooli vanade ja Euroopa-väliste keelte valdkonna dekaan ja prodekaan.

Manfried Dietrichi teaduslik tegevus on olnud äärmiselt viljakas, süvitsinev ja samas laiahaardeline. Tema Vana-Lähis-Ida uurimisvaldkonnadest olgu nimetatud akadistika, babüloonia keele dialektid, arameistika, mandaistika, hurritoloogia (esmajoones Ugarit), Babüloonia kirjanduse ajalugu, aga ka võrdlev religioonilugu, eeskätt Lähis-Ida vanad kultuurid. Koos pikaajalise kolleegi ja lähedase sõbra, teoloogi ja vanade Lähis-Ida keelte uurija professor Oswald Loretziga (1928–2014) asutas ja koostas ta hulga väga mainekaid teadussarju. 1988. aastal rajasid nad teaduskirjastuse Ugarit-Verlag Münster, mida Manfried Dietrich juhatas üle kahekümne aasta.

1992. aastal said alguse Manfried Dietrichi üha tihenevad koostöösuhted Tartu Ülikooli usuteaduskonnaga. 1991. aastal taastatud teaduskond pidi taastama ka oma teadusmaine, mis oli enne teist maailmasõda eeskätt saksa kultuuriruumis olnud väga hea. Asutajadekaan professor Kalle Kasemaa ja siinkirjutaja – toona veel doktorant – võtsid 1992. aastal osa Saksamaa Religiooniloo Teadusseltsi konverentsist Saarbrückenis, kus tutvusime professor Manfried Dietrichiga. Juba sama aasta sügisel pidas ta Tartus teoloogiaüliõpilastele nädalase loengusarja ja toimus esimene ühine teadussümposium.

1993. aastal võttis professor Manfried Dietrich üle Saksamaa Religiooniloo Teadusseltsi juhtimise, selle aastaraamatu „Mitteilungen für Anthropologie und Religionsgeschichte“ ja teadussarja „Forschungen zur Anthropologie und Religionsgeschichte“ peatoimetamise ja väljaandmise.

Alates 1993. aastast on TÜ usuteadlased saanud kutseid osalemiseks erinevates Saksamaa, Hollandi ja Šveitsi linnades Saksamaa Religiooniloo Teadusseltsi konverentsidel. Professor Manfried Dietrichiga palju aastaid kestnud koostöö üks olulisemaid väljundeid on olnud tema ja siinkirjutaja kahasse korraldamisel Tartus peetud kaheksa rahvusvahelist Tartu Ülikooli usuteaduskonna ja Eesti Akadeemilise Orientaalseltsi ühist teadussümposiumi (1992, 1995, 1997, 1999, 2001, 2003, 2006 ja 2009). Nende ettekannetel põhinevad teadusartiklid ilmusid nii teadusseltsi aastaraamatutes kui ka teadussarjas. Selline kõrgesti koteeritud avaldamisvõimalus oli eriti vajalik möödunud sajandi viimasel kümnendil, mil

ülikooli usuteaduskond pidi eriti Eestis veel oma akadeemilist pädevust ja olemasolugi mitmel moel ja eri viisidel korduvalt tõestama.

Manfried Dietrichi kaasabil saabus 1997. aastal TÜ usuteaduskonda sumeri, akadi ja teisi Mesopotaamia vanu keeli õpetama tema õpilane Thomas R. Kämmerer, kes tegutses Tartus Vana-Lähi-Ida keelte ja kultuuride professorina ka veel eelmisel kümnendil.

Pärast Manfried Dietrichi emeriteerumist 2001. aastal jätkusid meie suhted veel pikka aega. Ta oli sõbralik, heatahtlik, tähelepanelik ja abivalmis inimene, kes armastas head seltskonda ja sageli mõnusat nalja visata.

Professor Manfried Dietrichil olid lisaks usuteaduskonna kolleegidele head teaduslikud ja isiklikud suhted ülikooli orientalistide Linnart Mälli (1938–2010) ja Märt Läänemetsaga, folkloristika professori Ülo Valgu, egiptoloogi Sergei Stadnikoviga (1956–2015) ning loomulikult Vana-Lähi-Ida uurijate Amar Annuse, Peeter Espaki ja Vladimir Sazonoviga.

Suurte teenete eest teoloogia ja võrdleva religiooniteaduse arendamisel Tartu Ülikoolis ning tiheda koostöö eest Tartu Ülikooli usuteaduskonnaga promoveeriti professor Manfried Leonhard Georg Dietrich 1. detsembril 2002 Tartu Ülikooli usuteaduse audoktoriks.

Manfried Dietrichi jäävad sügava kurbusega meenutama Tartu Ülikool ja selle usuteaduskond, Eesti Akadeemiline Orientaalselts, Eesti Akadeemiline Teoloogiaselts, Eesti Akadeemiline Usundiloo Selts, tema Eesti kolleegid ja sõbrad.

Tarmo Kulmar